

DZIENNIK ZARZĄDZEŃ I ROZKAZÓW
KOMENDY GŁÓWNEJ STRAŻY POŻARNYCH

Warszawa, dnia 15 maja 1961 r. **Nr 3**

ZARZĄDZENIA I ROZKAZY KOMENDANTA GŁÓWNEGO STRAŻY POŻARNYCH

Treść: str.

4

PISMO OKÓLNE Nr 6/61
KOMENDANTA GŁÓWNEGO SRAŻY POŻARNYCH

z dnia 15 maja 1961 r.

w sprawie opracowania branżowych wytycznych, aneksów i instrukcji przeciwpożarowych dla zakładów pracy

§ 1.

Na podstawie art. 16 oraz w związku z art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 1960 r. o ochronie przeciwpożarowej (Dz. U. Nr 20 poz. 120) wprowadzam do użytku służbowego:

1. Założenia do opracowania branżowych wytycznych zabezpieczenia przeciwpożarowego zakładów pracy, stanowiące załącznik Nr 1.
2. Schemat aneksu zabezpieczenia przeciwpożarowego zakładu pracy — załącznik Nr 2.
3. Schemat instrukcji przeciwpożarowej — załącznik Nr 3.

§ 2.

1. Branżowe wytyczne zabezpieczenia przeciwpożarowego zakładów pracy wydaje Komenda Główna Straży Pożarnych lub resortowa służba ochrony przeciwpożarowej, w porozumieniu z Komendantem Głównym Straży Pożarnych.
2. W pierwszej kolejności, powinny być opracowane branżowe wytyczne dla działów gospodarki narodowej, w których odczuwa się brak przepisów względnie występuje duże zagrożenie pożarowe.
3. Dla zakładów pracy, należących do branż o jednolitym charakterze produkcji lub usług, wytyczne branżowe w zasadzie stanowią podstawowe wymagania przeciwpożarowe i materiał dla szkolenia załogi.

§ 3.

Aneks powinien być opracowany dla zakładów, dla których wydane zostały branżowe wytyczne, jeżeli w zakładach występują odchylenia, od tych wytycznych w rodzaju stosowanych surowców, technologii produkcji i usług, w zagrożeniu pożarowym, w warunkach budowlanych, urządzeniach i inne, wymagające dodatkowego opracowania wymagań przeciwpożarowych.

§ 4.

W zakładach usługowych i nie dużych zakładach produkcyjnych zamiast wytycznych branżowych wystarczającą będzie instrukcja przeciwpożarowa dostosowana do potrzeb bezpieczeństwa pożarowego i specyficznych warunków zakładów.

Komendant Główny: **R. Darczewski**

Załącznik Nr 1

do pisma okólnego Nr 6/61 Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 15 maja 1961 roku.

ZAŁOŻENIA

do opracowania branżowych wytycznych zabezpieczenia przeciwpożarowego zakładów pracy

Spis treści

ZAŁOŻENIA

I. TECHNOLOGIA I CZYNNOŚCI POMOCNICZE

1. **Materiały składowane lub surowce.**

Podać względnie określić:

a) Rodzaje i ilość materiałów składowanych lub surowców względnie półfabrykatów stosowanych do przerobu oraz produkcji wyrobów.

b) Właściwości chemiczne i fizyczne tych materiałów, ich palność, kaloryczność i szybkość spalania, temperatury zapłonu i wrzenia, wybuchowość, procentowa zawartość par, gazów i pyłów tworzących mieszaniny wybuchowe.

c) Kategorie niebezpieczeństwa pożarowego materiałów składowanych lub stosowanych do produkcji.

d) Wrażliwość materiałów w czasie magazynowania, transportu, przeładunku lub wyładunku na wstrząsy, uderzenia, tarcie, temperaturę, dopływ powietrza, wilgoć, światło itp.;

e) Proces przechowywania i magazynowania materiałów w budynkach względnie składowania na placach;

f) Sortowanie, oczyszczanie, przewietrzanie, fermentacja, dojrzewanie, mieszanie itp. materiałów przeznaczonych do produkcji i użytkowania;

g) Przebieg wydawania, dostarczania materiałów z magazynów lub składowisk do odpowiednich działów produkcji z uwzględnieniem rodzajów transportu i opakowania.

Uwaga.

Materiały i surowce niepalne i nie stanowiące niebezpieczeństwa pożarowego, bądź możliwości wybuchu, wystarczy omówić pobieżnie — natomiast szczegółowo należy scharakteryzować tylko te materiały, które mogą przyczynić się do powstania i rozszerzania się pożaru względnie wybuchu.

Uwaga.

Na tle przebiegu czynności (operacji) związanych z przyjmowaniem palnych materiałów stałych, ciekłych i gazowych, ich wyładunkiem, transportem do miejsc składowania, przechowywaniem, sortowaniem i wydawaniem do produkcji itp. — należy wskazać oraz szczególnie uwypuklić fazy względnie momenty mogące być pożarowo niebezpieczne.

2. **Magazynowanie i składowanie materiałów.**
Scharakteryzować:

a) Przebieg czynności związanych z przyjmowaniem materiałów:
   — stosowanych do produkcji,
   — do składowania,
   — przeznaczonych do napędu maszyn, środków transportowych itp.,
   — używanych do konserwacji maszyn, urządzeń itp.,
   — stosowanych do innych celów.

b) Transport przyjętych materiałów do miejsc przechowywania lub składowania z uwzględnieniem stosowanych opakowań np. w skrzyniach, beczkach, cysternach, balonach szklanych, workach, belach itp. z użyciem opakowań pomocniczych (wolina, wata, trociny, papier, słoma itp.),

c) Rodzaje wyładunku ze środków transportowych przyjętych materiałów i sposób ich dostarczenia do miejsc składowania lub przechowywania np. ręcznie, transporterem, dźwigiem, wózkami ręcznymi lub mechanicznymi, rurociągiem itp.,

3. **Proces technologiczny**

Podać względnie scharakteryzować:

a) Przebieg procesu technologicznego poprzez szczególne działy produkcji i rodzaje stosowanych urządzeń, aparatur i maszyn w tym procesie.

b) Schemat (szkic) przebiegu procesu technologicznego oraz ewentualne schematy (szkice) urządzeń i aparatów mających znaczenie dla właściwego rozeznania zagrożenia pożarowego.

c) Zjawiska lub momenty, występujące podczas normalnie przebiegającego procesu technologicznego, dotyczące rozkładu materiałów, powstawania par, pyłów, gazów, kwasów itp.

d) Składowanie międzyoperacyjne półfabrykatów, okres ich kwarantanny, dojrzewania itp. niezbędne do dalszego przerobu.

e) Odpady produkcyjne stałe, lotne, płynne i gazowe, ich gromadzenie się, stężenie, usuwanie, transport i składowanie oraz wywózka.

Uwaga.

Dokonując analizy procesów technologicznych zasadniczych i pomocniczych oraz różnych czynności i operacji należy uwypuklić szczególnie fazy, cykle względnie momenty stwarzające niebezpieczeństwo pożarowe oraz możliwości wybuchu.

Inne, nie stwarzające niebezpieczeństwa, można potraktować informacyjnie, jeśli to jest niezbędne dla wykazania ciągłości procesów. Analogicznie należy mieć na uwadze schematy (szkice) procesów technologicznych odnoszących się tylko do niebezpiecznych pożarowo. Analiza przy cyklach procesów jednofazowych i nie skomplikowanych może być dokonywana na tle przebiegu całego procesu. Przy procesach złożonych, kilku fazowych i różniących się zasadniczo od siebie, analiza może obejmować oddzielnie poszczególne cykle procesu technologicznego lub działy produkcji. Niezależnie od procesów produkcyjnych należy mieć na uwadze okresowe remonty, konserwacje itp., a szczególnie przygotowywanie się do kampanii produkcyjnej, jak to ma miejsce na przykład w cukrownictwie.

4. **Produkt gotowy, jego magazynowanie i wysyłka.**

Podać względnie określić:

a) Rodzaje wyprodukowanych materiałów, wyrobów lub przedmiotów.

b) Właściwości chemiczne i fizyczne tych produktów, ich palność, temperatury zapłonu, wrzenia, wybuchowość itp.

c) Transport wewnętrzny tych produktów do magazynów lub miejsc składowania.

d) Proces magazynowania lub składowania produktów gotowych w budynkach lub na placach.

e) Rodzaje opakowań produktów gotowych i przebieg ich ekspedycji.

f) Kategorie niebezpieczeństwa pożarowego wyprodukowanych materiałów.

Uwaga.

Wymienić i scharakteryzować produkty tylko palne i łatwopalne tj. niebezpieczne pożarowo lub grożące wybuchem. Inne podać tylko informacyjnie. Również czynności względnie zagadnienia dotyczące magazynowania, transportu wewnętrznego, opakowania, ekspedycji itp. omówić tylko mające związek z zagrożeniem pożarowym.

II. ZAGROŻENIE POŻAROWE

1. **Niebezpieczeństwo powstania pożaru.**

Wskazać występujące niebezpieczeństwo pożaru lub wybuchu składowanych i stosowanych do produkcji materiałów w czasie ich składowania i przebiegu procesów zasadniczych, pomocniczych oraz różnych operacji technologicznych.

Uwaga.

Wyszczególnić i opisać momenty pożarowo i wybuchowo niebezpieczne występujące w procesie technologicznym składowania i produkcji materiałów, jak również mogących mieć miejsce w maszynach, aparatach i urządzeniach w czasie tego procesu. Jednocześnie należy podać przyczyny powodujące niebezpieczeństwo powstania pożaru, jak: iskrzenie, ogień otwarty, temperatura, woda lub wilgoć, powinowactwo chemiczne, naświetlenie, kwasy, zła praca maszyn lub obsługi, złe działanie aparatur i urządzeń, wstrząsy lub uderzenia itp. Również pożądane jest podanie objawów poprzedzających niebezpieczeństwo pożaru lub wybuchu np. wzrost ciśnienia, temperatury, występujące nieszczelności, wycieki, ulatnianie się gazów, par itp. W zależności od niebezpiecznych momentów występujących w procesie technologicznym, konstrukcji urządzeń i aparatur stwarzających większe lub mniejsze możliwości powstania mieszanek zapalnych lub wybuchowych należy określić stopnie zagrożenia pożarowego.

2. **Rozszerzanie się pożaru.**

Wskazać niebezpieczeństwo rozszerzania się pożaru występujące w zależności od:

a) palności przechowywanych, używanych do produkcji i przerobu materiałów oraz wytwarzanych produktów;

Uwaga.

Wskazać zjawiska i momenty mogące być przyczyną niebezpieczeństwa szybkiego rozszerzania się pożaru, np. na skutek wytwarzanych w czasie produkcji w dużej ilości odpadów palnych, kurzu, pyłów, zawiesin, par, gazów, możliwości rozlania cieczy palnych, kwasów żrących itp.,

b) urządzeń technologicznych i instalacji mogących być przyczyną przeniesienia się pożaru:

Uwaga.

Wskazać wszelkie możliwości powstawania mieszanin zapalnych i wybuchowych, sprzyjających rozszerzaniu i przeniesieniu się pożaru na miejsca oddalone od jego powstania, w instalacjach i urządzeniach technicznych, np. w przewodach i zbiornikach, w instalacjach wentylacyjnych, ekshaustorach i kanalizacyjnych, poprzez transportery, ślizgi, szyby dźwigów, otwory dla przewodów itp.,

c) wielkości pomieszczeń, zespołu pomieszczeń, budynków oraz innych obiektów pożarowo oddzielonych;

Uwaga.

W zależności od wielkości powierzchni i kubatury obiektów, wskazać na możliwości rozszerzenia się pożaru biorąc pod uwagę palność i zapalność wszelkich materiałów lub urządzeń znajdujących się w poszczególnych pomieszczeniach, jak również ciągi komunikacyjne, którymi pożar może wewnątrz budynku przenieść się do dalszych pomieszczeń znajdujących się na różnych kondygnacjach.

d) palności i niedostatecznej odporności ogniowej elementów budowlanych;

Uwaga.

Wskazać na różnego rodzaju palne i niedostatecznie ognioodporne elementy budowlane, jak stropy, ściany i podkłady pokryć dachowych itp. wykonane z drewna, mogące być przyczyną szybkiego rozprzestrzeniania się powstałego pożaru. Również należy uwzględnić wszelkiego rodzaju materiały palne służące do izolacji, uszczelnień itp.

e) lokalizacji budynków i pomieszczeń niebezpiecznych pożarowo.

Uwaga.

Wskazać na możliwości rozprzestrzeniania się pożaru w zależności od nie zachowania bezpiecznych odległości pomiędzy budynkami (obiektami), a szczególnie, jeśli między nimi znajdują się np. składy lub magazyny materiałów łatwopalnych, które w przypadku powstania w nich pożaru mogą przez silne promieniowanie lub przerzuty ognia, np. płomieni żgących — spowodować przeniesienie się pożaru na obiekty sąsiadujące nie dość ognioodporne. Analogicznie należy wskazać na istniejące tego rodzaju niebezpieczeństwo wewnątrz budynków w przypadku niewłaściwej lokalizacji pomieszczeń niebezpiecznych i nie oddzielonych pożarowo.

3. **Natężenie i czas trwania pożaru.**

Określić natężenie pożaru, obciążenie ogniowe i czas trwania mogącego powstać pożaru w zależności od:

a) szybkości (gwałtowności) spalania materiałów lub produktów gotowych w zależności od ich palności, dopływu powietrza, stopnia zawilgocenia, powinowactwa chemicznego itp. oraz warunków składowania.

b) ilości nagromadzonych w składach i magazynach, w pomieszczeniach lub na placach, materiałów lub produktów palnych,

c) kaloryczności tych materiałów i elementów konstruktycjnych oraz związane z tym ilości ciepła mogące wytworzyć się w czasie pożaru.

Uwaga.

Przy wskazywaniu na zagrożenie pożarowe występujące w zależności od szybkości spalania podać szereg dodatkowych czynników mających wpływ na szybkość spalania, jak rozdrobnienie materiału palnego, np. różnice dotyczące składowanego drewna w postaci belek lub wiórów, powierzchnia tej samej ilości cieczy palnej, wypełniająca zbiornik głęboki lub płaski itp.
Dla obliczenia czasu trwania pożaru należy wziąć pod uwagę wszystkie materiały, urządzenia i elementy budowlane palne. Ilość palnych materiałów przypadająca na jednostkę powierzchni i kaloryczność tych materiałów stanowią podstawę do obliczania obciążenia ogniowego i czasu trwania pożaru.
Czas trwania pożaru można obliczyć ze wzorów:

a) dla palnych materiałów stałych

$$T = \frac{K \cdot c \cdot n}{200\ \mathrm{Mcal/m^2/godz.}}$$

b) dla cieczy palnych

$$T = \frac{0{,}67 \cdot c \cdot n}{300\ \mathrm{Mcal/m^2/godz.}}$$

gdzie

T — poszukiwany czas trwania pożaru w godzinach

K — współczynnik redukcyjny, zależny od postaci i warunków występowania materiału palnego

c — wartość cieplna materiału palnego w Mcal/kg

n — ilość materiału palnego w kg/m².

Wzory powyższe oparte są na wzorach dotyczących sposobu obliczania obciążenia ogniowego podanych w załączniku Nr 3 do normy RN-57/MB-0279, do których to wzorów wprowadzono jedynie współczynniki obciążenia ogniowego w Mcal/m²/godz. (200 dla ciał stałych i 300 dla ciał płynnych).

4. **Zagrożenie życia ludzi i zwierząt.**

Wskazać na występujące zagrożenie życia ludzi i zwierząt w zależności od procesów i urządzeń technologicznych, a w szczególności:

a) szybkości rozszerzania się pożaru,

b) wytwarzania się dymów i gazów trujących, duszących itp.,

c) możliwości powstania wybuchów, płomieni żgących itp.,

d) możliwość porażeń, oparzeń itp.

e) niedostatecznych warunków ewakuacyjnych i budowlanych,

f) innych, różnych.

5. **Kategorie niebezpieczeństwa pożarowego.**

Określić kategorie niebezpieczeństwa pożarowego zakładów danej branży, lub części tych zakładów względnie działów produkcji, na podstawie kategorii niebezpieczeństwa pożarowego materiałów stosowanych do produkcji względnie składowania, procesu technologicznego, zagrożenia życia ludzi i kategorii niebezpieczeństwa pożarowego wyprodukowanych materiałów względnie przedmiotów gotowych.

Uwaga.

Wszystkie czynniki zagrożenia pożarowego powinny stanowić podstawę do oceny, gdzie występuje największe niebezpieczeństwo powstania pożaru, jakie okoliczności mogą wpłynąć na jego rozszerzenie się, jak długo może trwać pożar i gdzie istnieje największe zagrożenie życia ludzkiego. Przy podsumowaniu zagrożenia pożarowego wskazać należy na ewentualne skutki, jakie powstały, nawet w małych rozmiarach pożar lub wybuch mogą spowodować np. ograniczenie i zahamowanie produkcji, uszkodzenie lub zniszczenie cennych i trudnych nieraz do zastąpienia aparatur, urządzeń, instrumentów, przedmiotów oraz materiałów i wypadki kalectwa lub śmierci ludzi.
Na podstawie dokładnej analizy wszystkich czynników występującego zagrożenia pożarowego i skutków, jakie powstały pożar może spowodować powinno określić się kategorię niebezpieczeństwa pożarowego zakładów danej branży, części tych zakładów lub działów produkcji.
W rozumieniu obowiązujących przepisów zaliczających zakłady do poszczególnych kategorii niebezpieczeństwa pożarowego należy wskazać, że nie odnoszą się one wyłącznie do całych zakładów, a raczej do wyodrębnionych działów stanowiących strefy pożarowe np. składów paliw, lakierni, acetylenowni, odlewni, kuźni, hali montażowych, garaży itp.

III. WSKAZANIA DLA OGRANICZENIA ZAGROŻENIA POŻAROWEGO W TECHNOLOGII

1. Podać wymogi dotyczące przyjmowania i właściwego magazynowania surowców i materiałów — dostosowane od ich właściwości fizycznych i chemicznych dla ograniczenia występującego zagrożenia pożarowego.

Uwaga.

W zależności od zagrożenia pożarowego podać wskazania lub wymogi w szczególności dotyczące:

a) środków i sposobów zapewniających bezpieczny:
   — wyładunek przyjmowanych surowców i materiałów z uwzględnieniem wykonywanych prac ręcznie lub mechanicznie, np. za pomocą ślizgów, transporterów, dźwigów, pomp itp.,
   — transport przyjętych materiałów do miejsc składowania, np. przy użyciu wózków, samochodów itp. z podaniem stosowania właściwego opakowania w czasie przewożenia lub przenoszenia;

b) dopuszczalnych norm ilościowych przechowywanych materiałów,

c) oddzielnego składowania asortymentami, luzem lub w opakowaniu z podaniem ich rodzajów,

d) sposobu układania, np. na regałach, kratownicach drewnianych lub metalowych itp.,

e) dopuszczalnej wysokości składowania,

f) zachowania szerokości przejść i odległości od ścian, urządzeń instalacji itp.,

g) innych warunków wzgędnie wymaganych środków i sposobów zabezpieczających przed powstaniem i rozszerzeniem się pożaru oraz możliwością wybuchu.

2. Wskazać sposoby i środki zaradcze przed możliwością powstawania pożaru lub wybuchu w czasie przebiegu procesu technologicznego z uwzględnieniem składowania i transportu międzyoperacyjnego.

Uwaga.

Na podstawie stwierdzonego zagrożenia pożarowego występującego w różnych fazach procesu technologicznego poszczególnych działów produkcji — wskazać na konieczność stosowania właściwych środków zapobiegawczych, usuwających względnie ograniczających przyczyny mogące spowodować powstanie i rozszerzanie się pożaru oraz możliwości wybuchu. Środki i sposoby dotyczyć powinny nie tylko wykonywania bezpiecznego szeregu prac, ale również stanu technicznego urządzeń i instalacji produkcyjnych i zabezpieczających np. przed niebezpiecznymi nawilgoceniami, naświetleniami, temperaturami, wyciekami, stężeniami par, gazów i pyłów itp. Oprócz wymogów dotyczących utrzymania w dobrym stanie maszyn, urządzeń i instalacji elektrycznych, gazowych, wentylacyjnych, pomiarowych itp., wskazać na właściwe wykonywanie prac pomocniczych zapewniających bezpieczeństwo pożarowe np. stosowanie narzędzi nieiskrzących, nie wywołujących tarcia, wstrząsów itp. Również wskazać należy na środki zabezpieczające przed rozszerzeniem się ewentualnie powstałego pożaru na skutek rozlania płynów palnych, kwasów żrących, przeniesienie się ognia wszelkimi otworami nie wyłączając wentylacyjnych, transportowych, instalacyjnych itp. Mając na uwadze ograniczenie zagrożenia pożarowego na tle przebiegu procesu technologicznego należy szczególnie wskazać środki

ograniczające zagrożenie życia ludzi. Wskazać również na najbardziej skuteczne środki opanowania pożaru w zarodku przez zastosowanie odpowiednich środków gaśniczych, wyłączników, zaworów itp — przy czym skomentować względnie uzasadnić należy wybór tych środków.

3. Podać wymogi dotyczące składowania i ekspedycji wyprodukowanych materiałów w zależności od ich właściwości stwarzających zagrożenie pożarowe.

Uwaga.

Wskazać na wymagane bezpieczne sposoby i konieczność stosowania środków zabezpieczających przy składowaniu wyprodukowanych materiałów, ich wydawaniu z magazynów i ekspedycji do miejsc ładowania na środki transportowe oraz procesie załadunku z uwzględnieniem właściwego ich opakowania.

Wskazania nie powinny odnosić się do wszystkich asortymentów wyprodukowanych materiałów, a wyłącznie do palnych zagrażających pożarem lub wybuchem i do urządzeń technicznych stosowanych do ekspedycji i załadunku, w których może powstać pożar.

IV. ZABUDOWA PRZESTRZENNA I WYMAGANIA BUDOWLANE

1. **Lokalizacja budynków.**

Wskazać obowiązujące wymogi dotyczące zabudowy przestrzennej w zależności od klasy odporności ogniowej budynków, kategorii niebezpieczeństwa pożarowego produkcji lub użytkowania, podziału na strefy i obciążenia ogniowego. Szczególnie wskazać należy na zachowanie wymaganych odległości przy lokalizacji budynków (obiektów) w stosunku do:

— budynków sąsiednich zakładów przemysłowych i składów,
— sąsiednich budynków mieszkalnych,
— budynków i składów wewnątrz zakładowych,
— torów kolejowych i linii wysokiego napięcia,
— budynków użyteczności publicznej przeznaczonych na przebywanie większej ilości ludzi (szkoła, szpital, hotel, dom wczasowy, kultury itp.),
— dróg publicznych,
— obszarów leśnych.

Uwaga.

Dla poprawy istniejącego stanu w przypadkach niewłaściwej lokalizacji — wskazać odpowiednie środki zapobiegawcze, którymi np. mogą być:

— interwencja u właściwych czynników dotycząca usunięcia zagrożenia, jakie stwarza obiekt sąsiedni,
— zmiana pokryć dachowych palnych na niepalne,
— postawienie ściany przeciwpożarowej,
— uodpornienie palnych elementów budowlanych,
— zlikwidowanie palnych baraków, szop i przybudówek,
— zabezpieczenie okien i innych otworów,
— zabezpieczenie niepalnymi przykryciami materiałów palnych składowanych na placach,
— ogrodzenie terenu zagrożonego.

2. **Podział zakładów na strefy pożarowe ze wskazaniem ich wielkości.**

a) Wskazać, jakie w zakładach przestrzenie wzajemnie od siebie oddzielone stanowią strefy pożarowe,
b) Wskazać prawidłowy podział zakładów na strefy pożarowe uwzględniający:
   — kategorie niebezpieczeństwa pożarowego,
   — rozszerzanie się pożarów,
   — względy ekonomiczne

3. **Oddzielenie przeciwpożarowe poszczególnych stref.**

Konkretnie należy wskazać:

— jakie działy (strefy) powinny stanowić oddzielne budynki,
— szerokość wymaganych wolnych pasów przestrzennych między tymi budynkami oraz między jakimi strefami wymagane są tego rodzaju pasy,
— jakie działy (strefy) powinny być oddzielone ścianami przeciwpożarowymi, stropami niepalnymi lub zasłonami wodnymi itp.,
— jakie pomieszczenia powinny być oddzielone od siebie korytarzami, klatkami schodowymi, ścianami itp.,
— jak powinny być zabezpieczone wszelkiego rodzaju przejścia komunikacyjne i otwory między poszczególnymi strefami dla wszelkiego rodzaju urządzeń mechanicznych, przewodów itp.

Uwaga.

ad pkt. 2. Strefami pożarowymi w zakładach są powierzchnie lub kubatury, a więc przestrzenie, jakie zajmują wzajemnie od siebie oddzielone:
— części budynków,
— budynki pojedyncze,
— zespoły budynków,
— składy z przylegającymi urządzeniami, obiektami itp.

Prawidłowy podział zakładów na strefy pożarowe ma służyć następującym celom:
a) oddzielać pomieszczenia i obiekty o różnych kategoriach niebezpieczeństwa pożarowego,
b) zabezpieczać przed możliwością rozszerzania się pożaru.

Podział na strefy pożarowe powinien być dokonany na podstawie wnikliwego rozeznania zagrożenia pożarowego celem wyłączenia poszczególnych pomieszczeń lub obiektów o różnych kategoriach niebezpieczeństwa pożarowego z urządzeniami i instalacjami szczególnie niebezpiecznymi.

Niezależnie od kategorii niebezpieczeństwa pożarowego, równie ważnym czynnikiem decydującym o podziale na strefy, jest wartość przechowywanych materiałów lub produktów i zainstalowanych maszyn oraz urządzeń technicznych. W wielu przypadkach poszczególne działy produkcji lub usług np. hale montażowe, odlewnie, kuźnie, acetylenownie, malarnie, stolarnie, kotłownie, garaże, składy paliw itp. mieszczą się w oddzielnych częściach budynku, w budynkach pojedynczych lub ich zespole, dlatego też można z góry dokonać podziału zakładu danej branży na strefy pożarowe wzajemnie od siebie oddzielone.

Również lokalne pomieszczenia produkcyjne i składowe, w których są stosowane materiały łatwopalne, należy wyłączać z ogólnych budynków lub hal w pomieszczenia stanowiące oddzielne strefy pożarowe przez ich pożarowe oddzielenie np. ścianą pożarową, stropem itp.

Obok podziału na strefy pożarowe, również ważnym czynnikiem ograniczenia możliwości rozszerzania się pożaru jest określenie dopuszczalnych wielkości stref pożarowych. Wskazane jest, aby poszczególne strefy nie zajmowały dużych powierzchni, ani zbyt wiele kondygnacji. Ograniczenie wielkości stref pożarowych ma szczególnie duże znaczenie przy nagromadzeniu wielkiej ilości materiałów palnych lub też o wysokiej wartości materiałów lub urządzeń.

Przy ustalaniu wielkości stref pożarowych należy w szczególności uwzględnić następujące zasady:

— im większe zagrożenie pożarowe stwarzają stosowane materiały lub proces technologiczny, tym mniejsza powinna być strefa pożarowa,

— im mniejsza jest odporność ogniowa budynków i elementów budowlanych, tym mniejsza powierzchnia, kubatura i mniej kondygnacji powinno stanowić strefę pożarową. Za powierzchnię i kubaturę stanowiącą jedną strefę pożarową należy przyjąć przestrzeń, która może być objęta pożarem, a jednocześnie jest oddzielona od innych pomieszczeń bądź obiektów. W przypadku braku oddzielenia nie należy rezygnować z ustalenia strefy pożarowej, jeśli względy ekonomiczne przemawiają za jej utworzeniem. Np. jednorazowy wydatek na wykonanie oddzielenia, w dość krótkim czasie się zamortyzuje w porównaniu z wydatkami stałymi na utrzymanie posterunku ppoż. względnie z kosztami instalowania dodatkowych urządzeń i środków gaśniczych oraz kosztami stosowania wyższej klasy elementów budowlanych itp.

Im mniejsza będzie strefa pożarowa, a więc przestrzeń mogąca być objęta pożarem, tym mniejsze będą potrzebne ilości środków gaśniczych i wymagania budowlane. W związku z tym powierzchnie i kubatury o tej samej kategorii niebezpieczeństwa pożarowego powinny być objęte podziałem na strefy pożarowe, jeśli tylko na to pozwalają względy technologiczne i warunki budowlane. Trudności ograniczenia wielkości stref pożarowych wynikające ze względów technologicznych można pokonać stosując między innymi oddzielenia pożarowe, które nie ograniczają funkcjonalnego powiązania utworzonych stref pożarowych, jak np. zasłony wodne itp.

Przy ustalaniu wymagań przeciwpożarowych należy dążyć do możliwego ograniczenia ilości kondygnacji zwłaszcza przy obiektach pożarowo niebezpiecznych I i II kategorii niebezpieczeństwa pożarowego.

Budynki o tych kategoriach niebezpieczeństwa pożarowego w zasadzie powinny być parterowe, jednak procesy technologiczne wymagają często stosowania większej ilości kondygnacji, np. przy kolumnach rektyfikacyjnych, urządzeniach ekstrakcyjnych, rafinacji itp. W wielu tego rodzaju przypadkach dopuszczalne jest stosowanie większej ilości kondygnacji. W innych przy wyrażeniu zgody na powiększenia ilości kondygnacji należy wskazać dodatkowe środki zabezpieczające, w zależności od wskaźników ekonomicznych i potrzeb ochrony przeciwpożarowej.

Stosowanie środków zabezpieczających wymaga szczególnego uwzględnienia warunków ewakuacyjnych dla ludzi i dla akcji ratowniczej oraz gaśniczej straży pożarnej.

ad pkt. 3. Strefy pożarowe powinny być oddzielone od siebie w sposób zabezpieczający przed przeniesieniem się pożaru z jednej strefy do drugiej. Oddzielenie przeciwpożarowe w postaci: ścian przeciwpożarowych, stropów niepalnych, korytarzy i klatek schodowych, wolnych nie zabudowanych i nie zawierających materiałów palnych pasów przestrzennych oraz zasłon wodnych — powinny zabezpieczać jedną strefę od drugiej w poziomie i pionie. W związku z tym wskazać należy, jaki rodzaj oddzielenia przeciwpożarowego jest wymagany między poszczególnymi strefami z uwagi na występujące w nich zagrożenie pożarowe.

Jednocześnie wskazać należy środki zabezpieczające w przypadkach, gdy w zakładach danej branży nie są spełnione podane warunki oddzieleń przeciwpożarowych poszczególnych stref, czy działów.

Środki te powinny dotyczyć:
- — zabezpieczenia istniejących oddzieleń (ścian, stropów itp.) celem wzmocnienia ich odporności ogniowej,
- — właściwego zabezpieczenia okien, drzwi i innych otworów,
- — zmiany pokryć dachowych palnych na niepalne,
- — zlikwidowania drewnianych szop, baraków itp., zagrażających bezpieczeństwu pożarowemu,
- — innych mających na celu ograniczenie przeniesienia się ognia z jednej strefy do drugiej.

4. **Drogi dojazdowe i wewnętrzne.**

Wskazać należy wymagania dotyczące rodzajów i ilości dróg dojazdowych i wewnętrznych, wyjazdów i wjazdów — uwzględniając potrzeby ochrony przeciwpożarowej dla zakładów z danej branży.

Uwaga.

Konkretnie wskazać należy wymagania dotyczące np.:
- — szerokości dróg dojazdowych i wewnętrznych jedno i dwu kierunkowych,
- — rodzajów nawierzchni i wytrzymałości dróg na obciążenie,
- — wielkości promienia skrętu dróg,
- — szerokości i wysokości bram, wjazdów i wyjazdów,
- — powierzchni placów postojowych,
- — dojazdu do urządzeń przeciwpożarowych,
- — dojazdu do poszczególnych budynków.

5. **Klasy odporności ogniowej budynków i elementów budowlanych.**

Wskazać wymagane minimalne klasy odporności ogniowej poszczególnych budynków na terenie zakładów branży w zależności od kategorii niebezpieczeństwa pożarowego produkcji lub użytkowania, powierzchni, wysokości i obciążenia ogniowego.

Wskazane wymogi dotyczyć powinny również grup palności i odporności ogniowej ważniejszych elementów budowlanych mających istotne znaczenie dla bezpieczeństwa pożarowego obiektów szczególnie niebezpiecznych.

Jednocześnie wskazać środki zaradcze w przypadkach niedostatecznej odporności ogniowej budynków lub elementów budowlanych. Niezależnie od wymagań odporności ogniowej dla budynków i ważniejszych elementów budowlanych należy wskazać wymagania konstrukcyjne, szczególnie dla niektórych obiektów lub pomieszczeń np.:
- — pomieszczeń i budynków z materiałami stwarzającymi niebezpieczeństwo wybuchu,
- — kotłowni, elektrowni, transformatorni i odlewni,
- — magazynów i przybudówek,
- — tuneli transportowych, galerii i pomostów,
- — innych szczególnego znaczenia.

Uwaga.

Przy wskazywaniu wymaganych klas odporności ogniowej poszczególnych budynków i elementów budowlanych w zależności od kategorii niebezpieczeństwa pożarowego i obciążenia ogniowego należy mieć na uwadze niebezpieczne temperatury, jakie powstać mogą w przypadku pożaru, a które spowodować mogą utratę wytrzymałości konstrukcji nośnych w czasie krótszym, niż to przewidują normy. W takich przypadkach nieodzowne jest zastosowanie konstrukcji (nośnych elementów budowlanych) o zwiększonej odporności. Przy ustaleniu wymagań zwiększonej odporności ogniowej elementów budowlanych należy przeanalizować względy ekonomiczne i dopiero na ich podstawie ustalić, czy bardziej celowe jest zastosowanie stałej instalacji gaśniczej, czy też raczej wskazane jest przewidzieć nośne elementy budowlane o zwiekszonej odporności ogniowej.

Wymagania konstrukcyjne powinny również uwzględnić upływ sprężonych par lub gazów dla unikniecia ewentualnego uszkodzenia budynku w wypadku wybuchu.

6. **Warunki ewakuacyjne.**

Wskazać obowiązujące wymogi dotyczące ewakuacji ludzi w zależności od dwóch zasadniczych czynników zagrożenia pożarowego:
- — kategorii niebezpieczeństwa pożarowego poszczególnych działów produkcji, budynków i pomieszczeń,
- — klasy odporności ogniowej budynków i ilości kondygnacji.

W związku z tym konkretnie wskazać wymagania dotyczące:
- — rodzajów wyjść ewakuacyjnych,
- — ilości wyjść ewakuacyjnych, sumarycznej ich szerokości oraz odległości z najdalej położonych pomieszczeń,
- — szerokości ciągów komunikacyjnych, korytarzy itp.,
- — ilości, szerokości i rodzajów klatek schodowych,
- — zewnętrznych schodów i drabin ewakuacyjnych,
- — innych przejść lub urządzeń niezbędnych dla ewakuacji ludzi.

Uwaga.

W większości istniejących zakładów wymagania ewakuacyjne nie są dostatecznie spełnione, z tych względów wskazać należy zastępcze środki dające w efekcie warunki zbliżone do wymaganych względnie zmniejszające zagrożenie życia ludzi. Analogicznie, w zależności od branży, wskazać należy warunki ewakuacyjne dla zwierząt.

V. INSTALACJE

W zależności od klas odporności ogniowej budynków, kategorii nebezpieczeństwa pożarowego występującego w procesie technologicznym — wskazać dopuszczalne rodzaje i wymagania dotyczące instalacji i urządzeń technicznych:
— ogrzewniczych,
— wentylacyjnych,
— kanalizacyjnych,
— oświetleniowych wewnętrznych i zewnętrznych,
— energetycznych elektrycznych, spalinowych, gazowych, parowych itp.,
— innych znajdujących się w zakładach danej branży.

Uwaga.

Podane wskazania w zakresie instalacji i urządzeń powinny być uzasadnione istniejącym zagrożeniem pożarowym oraz jakie one dodatkowo stwarzają.

VI. ŚRODKI GAŚNICZE, PODRĘCZNY SPRZĘT POŻARNICZY I URZĄDZENIA PRZECIWPOŻAROWE

1. **Środki gaśnicze.**

Wskazać i skomentować wybór właściwych środków gaśniczych i ich zastosowanie w zależności od właściwości materiałów, rodzajów urządzeń i instalacji oraz technologii produkcji.

2. **Sprzęt podręczny i urządzenie przeciwpożarowe.**

Z uwagi na występujące zagrożenie pożarowe wskazać wymagania dotyczące:

a) Ilości i rodzajów podręcznego sprzętu pożarniczego i środków gaśniczych oraz ich rozmieszczenia na terenie zakładów.

b) Rodzajów urządzeń i instalacji przeciwpożarowych:
— wodnych (hydranty, krany pożarowe, tryskacze itp.),
— pianowych,
— śniegowych (CO_2),
— piorunochronnych,
— sygnalizacyjnych, alarmowych i łączności,
— innych niezbędnych na terenie zakładów.

Uwaga.

Wskazane wymogi należy uzasadnić — szczególnie jeśli dotyczą instalacji i urządzeń przeciwpożarowych stałych — biorąc pod uwagę wskaźniki ekonomiczne. Równocześnie wskazać należy na wymogi dotyczące terminów okresowych konserwacji wszelkich urządzeń przeciwpożarowych, sprzętu pożarniczego i środków gaśniczych.

Wskazania dotyczące instalacji piorunochronnych powinny określać, jakie budynki lub budowle zakładów danej branży powinny być zaopatrzone w instalację piorunochronną wykonaną zgodnie z wymogami właściwej normy, a w jakich przypadkach wyjątkowo dopuszczalne jest wykonanie w/g instrukcji opracowanej przez prof. Szpora (tzw. typu lekkiego).

3. **Przeciwpożarowe zaopatrzenie w wodę.**

W oparciu o obowiązujące normy i przepisy wskazać wymogi odnoszące się do ilości wody potrzebnej do gaszenia pożarów wewnętrznych i zewnętrznych na terenie zakładów danej branży uwzględniając obciążenie ogniowe i czas trwania pożaru.

Uwaga.

Jako minimalną ilość wody do celów przeciwpożarowych dla całego zakładu należy przyjąć za podstawę niezbędną ilość wody dla jednej ze stref zakładu, której potrzeby w tym zakresie są największe.

We wskazaniach uwzględnić należy:
— rodzaje zaopatrzenia wodnego,
— rodzaje zasilania zewnętrznych i wewnętrznych wodociągów, ich wydajność i ciśnienie wody,
— naturalne i sztuczne zbiorniki,
— wymagany zapas wody do celów przeciwpożarowych.

VII. DOZÓR I WSKAZANIA PORZĄDKOWE

1. **Dozór w zakresie bezpieczeństwa pożarowego.**

Wskazać wymogi w zakresie dokonywania przeglądów, sprawdzeń i kontroli wszelkich pomieszczeń, urządzeń i instalacji w oparciu o wytyczne w przedmiocie przeciwpożarowego zabezpieczenia jednostek organizacyjnych w resortach, wydane przez Komendę Główną Straży Pożarnych, uzupełnione względami bezpieczeństwa pożarowego zakładów danej branży.

2. **Wskazania porządkowe.**

Podać wymogi względnie postanowienia dotyczące:

a) Utrzymania na terenie zakładu ładu, porządku i czystości;

b) Utrzymania w należytym stanie instalcji, urządzeń i maszyn;

c) Zakazu składowania i przechowywania surowców, materiałów i produktów palnych w miejscach na ten cel nie przeznaczonych;

d) Dokonywania niezwłocznych napraw wszelkich urządzeń i instalacji oraz usuwanie awarii i usterek zagrażających bezpieczeństwu pożarowemu;

e) Zakazu palenia tytoniu, używania ognia otwartego, wyrzucania żużlu itp. w miejscach niedozwolonych na terenie zakładu;

f) Wszelkie inne z uwagi na bezpieczeństwo pożarowe.

VIII. OBOWIĄZKI PRACOWNIKÓW I ZASADY POSTĘPOWANIA W WYPADKU POŻARU

1. **Obowiązki pracowników.**

Wskazać i szczegółowo określić obowiązki wszystkich pracowników przedsiębiorstw, instytucji, zakładów i.p. danej branży stosownie do art. 23 ust. 1 ustawy z dnia 13 kwietnia 1960 r o ochronie przeciwpożarowej i do wydanych przez Komendę Główną Straży Pożarnych wytycznych w przedmiotowej sprawie dla jednostek organizacyjnych w resortach.

Uwaga.

Obowiązki pracowników mogą być odpowiednio poszerzone lub zwężone zależnie od specyficznych potrzeb bezpieczeństwa pożarowego zakładów danej branży, jednak zmiany nie mogą spowodować pominięcia obowiązków dla poszczególnych stanowisk pracowników.

2. **Zasady postępowania w wypadku pożaru.**

Wskazać zasady dotyczące:

a) Postępowania pracowników w wypadku alarmu pożarowego;

b) Udziału pracowników w akcji ratunkowo-gaśniczej dla ugaszenia ognia w zarodku oraz niedopuszczenia do jego rozszerzania się;

c) Współdziałania z wezwaną strażą pożarną;

d) Postępowania po zakończeniu akcji na terenie zakładu.

IX. ORGANIZACJA OCHRONY PRZECIWPOŻAROWEJ W ZAKŁADACH

Wskazać względnie ustalić organizację służby ochrony przeciwpożarowej w zakładach danej branży w oparciu o wytyczne w przedmiotowej sprawie dla jednostek organizacyjnych w resortach wydane przez Komendę Główną Straży Pożarnych.

Uwaga.

Organizacja ochrony przeciwpożarowej powinna zapewniać wykonanie w zakładach zadań mających na celu prowadzenie w sposób prawidłowy prac zapobiegania pożarom, a w wypadku powstania pożaru możliwe uniknięcie większych strat, jakie pożar mógłby spowodować.

X. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

W rozdziale tym zamieścić:

1. Postawy prawne i literaturę dotyczące podanych wskazań i wymogów.
2. Sankcje karne grożące winnym nieprzestrzegania przepisów przeciwpożarowych.

Załącznik Nr 2

do pisma okólnego Nr 6/61 Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dn. 15 maja 1961 roku

A N E K S

zabezpieczenia przeciwpożarowego zakładu pracy

Schemat

I. **Technologia i czynności pomocnicze.**

Uzupełnienie technologii, podanej w branżowych wytycznych, danymi procesu technologicznego zakładu pracy odnoszącymi się do:

1. Rodzajów i właściwości materiałów składowanych i surowców.
2. Magazynowania i składowania tych materiałów.
3. Przebiegu procesu technologicznego.
4. Produktów gotowych, ich magazynowania i wysyłki.

II. **Zagrożenie pożarowe.**

Dodatkowe, nie uwzględnione w branżowych wytycznych, czynniki zagrożenia pożarowego występujące na terenie zakładu i mające wpływ na:

1. Niebezpieczeństwo powstania pożaru.
2. Rozszerzanie się pożaru.
3. Natężenie i czas trwania pożaru.
4. Zagrożenie życia.

III. **Wskazania dla ograniczenia zagrożenia pożarowego w technologii.**

Uzupełnienie wskazań i wymogów, podanych w branżowych wytycznych, dodatkowymi wymogami i środkami zaradczymi niezbędnymi do ograniczenia zagrożenia występującego w poszczególnych fazach technologii produkcji lub usług zakładu z uwzględnieniem:

1. Wymogów przyjmowania i składowania surowców .
2. Środków zaradczych w czasie przebiegu procesu technologicznego.
3. Wymogów składowania i ekspedycji wyprodukowanych materiałów.

IV. **Zabudowa przestrzenna i wymagania budowlane.**

1. Lokalizacja budynków i dostęp do nich dla straży pożarnej.
Odchylenia od obowiązujących przepisów i wymogów zawartych w branżowych wytycznych. Ocena zabudowy przestrzennej z punktu widzenia bezpieczeństwa pożarowego. Wskazania i środki zaradcze wraz z uzasadnieniem.
2. Podział zakładu na strefy pożarowe.
W oparciu o branżowe wytyczne i na podstawie wnikliwego rozeznania zagrożenia pożarowego dokonanie podziału zakładu na strefy pożarowe — celem wyłączenia poszczególnych pomieszczeń, budynków lub obiektów o różnych stopniach zagrożenia z urządzeniami i instalacjami szczególnie niebezpiecznymi względnie o dużej wartości. Kategorie niebezpieczeństwa pożarowego poszczególnych stref.
3. Oddzielenie przeciwpożarowe stref.
Określenie istniejących oddzieleń. Odchylenia od wymagań zawartych w branżowych wytycznych. Ocena oddzieleń i zastosowane środki zabezpieczające w przypadkach, gdy w zakładzie nie są spełnione wymagane warunki oddzieleń między strefami.
4. Drogi dojazdowe i wewnętrzne.
Odchylenia od wymogów zawartych w branżowych wytycznych. Zastosowane środki zaradcze.
5. Klasy odporności ogniowej budynków i głównych elementów budowlanych.
Stwierdzone braki lub odstępstwa od wymogów zawartych w branżowych wytycznych. Ocena warunków budowlanych i zastosowane środki zaradcze.
6. Warunki ewakuacyjne.
   a) Wyjścia i ciągi ewakuacyjne dla ludzi.
   b) Wskazania dotyczące ewakuacji zwierząt, maszyn, urządzeń, sprzętu itp.
   c) Oznaczenie kierunkowskazami dróg, ciągów ewakuacyjnych itp. oraz zapasowe ich oświetlenie.
   d) Zestawienie warunków ewakuacyjnych i ich ocena w zależności od klas odporności ogniowej budynków i kategorii niebezpieczeństwa produkcji lub użytkowania.
   e) Wymagane uzupełnienia lub warunki zwalniające.

V. **Instalacje.**

1. Instalacje i urządzenia techniczne, jakie są i jakie powinny być z uwagi na kategorie niebezpieczeństwa pożarowego, klasy odporności ogniowej budynków i występujące zagrożenie pożarowe.

2. Wymagane uzupełnienie i wskazania lub środki zaradcze z podaniem uzasadnienia.

VI. **Środki gaśnicze, podręczny sprzęt pożarniczy i urządzenia przeciwpożarowe.**

1. **Środki gaśnicze:**

a) Dobór właściwych środków gaśniczych,

b) Stosowane zabezpieczenia techniczne, wyłączniki dopływu prądu elektrycznego i gazu, urządzenia ograniczające wzrost niebezpiecznych ciśnień itp.

2. **Sprzęt podręczny i urządzenia przeciwpożarowe:**

a) Rodzaj, ilość i rozmieszczenie podręcznego sprzętu pożarniczego w oparciu o obowiązujące wymogi i konserwacja tego sprzętu;

b) Urządzenia przeciwpożarowe stałe, potrzeby w tym zakresie z podaniem umotywowania oraz konserwacja tych urządzeń.

3. **Przeciwpożarowe zaopatrzenie w wodę:**

a) Rodzaje zaopatrzenia wodnego;

b) Zasilenie sieci wodociągowej, wydajność i cieśnienie;

c) Zapas wody do celów gaśniczych;

d) Ocena stanu zaopatrzenia wodnego.

VII. **Dozór i wskazania porządkowe.**

1. Dozór w zakresie bezpieczeństwa pożarowego.

2. Wskazania porządkowe.

Uzupełnienie względnie dostosowanie wymogów zawartych w branżowych wytycznych, do potrzeb bezpieczeństwa pożarowego zakładu, szczególnie w zakresie:

— nadzoru nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych,

— dokonywania przeglądów oraz kontroli pomieszczeń, urządzeń i instalacji,

— nadzorowania przebiegu prac zapobiegawczych.

VIII. **Obowiązki pracowników i zasady postępowania w wypadku pożaru.**

Uzupełnienie względnie określenie obowiązków, dla poszczególnych stanowisk pracowników, nie uwzględnionych w branżowych wytycznych.

IX. **Organizacja ochrony przeciwpożarowej.**

W oparciu o branżowe wytyczne dostosowanie i ustalenie organizacji ochrony przeciwpożarowej zapewniającej prowadzenie w sposób prawidłowy prac zapobiegania pożarom na terenie zakładu.

X. **Szkic sytuacyjny zakładu.**

W ramach aneksu powinien być wykonany ogólny szkic (plan) sytuacyjny zakładu w skali odpowiedniej do wielkości powierzchni zakładu dla uzyskania przejrzystości szkicu

Na szkicu (planie) powinny być naniesione:

— Obiekty i budynki z podaniem odległości między nimi i od granicy działki.
— Pomieszczenia o większym zagrożeniu pożarowym lub wybuchowym.
— Podział na strefy pożarowe.
— Drogi dojazdowe i wewnętrzne, place, wjazdy i wyjazdy.
— Ciągi i wyjścia ewakuacyjne.
— Przeciwpożarowe urządzenia wodne.
— Inne przeciwpożarowe urządzenia i instalacje.

Niezależnie od szkicu ogólnego należy mieć na uwadze sporządzenie szkiców fragmentarycznych poszczególnych kondygnacji budynków lub poszczególnych pomieszczeń o większym zagrożeniu pożarowym.
Oznaczenia na szkicu powinny być dokonywane znakami ustalonymi przez Komendę Główną Straży Pożarnych. Szkic sytuacyjny powinien posiadać legendę naniesionym na nim znaków umownych.

Załącznik Nr 3.
do pisma okólnego Nr 6/61 Komendanta Głównego Straży Pożarnych z dnia 15 maja 1961 r.

Instrukcja przeciwpożarowa

Schemat

I. **Zagrożenie pożarowe zakładu.**

1. Możliwości powstania pożaru lub wybuchu.
2. Możliwości rozprzestrzeniania się pożaru.
3. Zagrożenie życia.

II. **Obowiązki w zakresie ochrony przeciwpożarowej.**

1. Obowiązki i zadania kierownictwa zakładu
2. Obowiązki kierowników poszczególnych działów
3. Komisji zakładowej pożarowo-technicznej
4. Praconików pełniących odrębne funkcje
5. Służby ochrony przeciwpożarowej
6. Wszystkich pracowników.

III. **Wskazania porządkowe i dozór w zakresie bezpieczeństwa pożarowego.**

1. Wskazania porządkowe dotyczące:
   — utrzymania ładu, porządku i czystości,
   — składowania i przechowywania materiałów palnych,
   — utrzymywania w należytym stanie instalacji, urządzeń i maszyn produkcyjnych,
   — palenia tytoniu, ognisk, używania ognia otwartego, wyrzucania żużla itp.
2. Dozór polegający na:
   — dopilnowaniu przestrzegania przez pracowników przepisów przeciwpożarowych,
   — sprawdzania dokonywania przeglądów, kontroli pomieszczeń, urządzeń, instalacji, maszyn itp.

IV. **Urządzenia i instalacje.**

Wskazania i wymagania dotyczące:
— urządzeń ogrzewczych;
— oświetleniowych;
— wodnych;
— innych.

V. **Ewakuacja.**

Wskazania dotyczące:
— ewakuacji ludzi,
— ewakuacji zwierząt,
— maszyn, urządzeń, sprzętu itp.

VI. **Środki gaśnicze.**

1. Podręczny sprzęt pożarniczy
2. Konserwacja sprzętu pożarniczego.

VII. **Zasady postępowania w wypadku pożaru.**

1. Zachowanie się w wypadku alarmu pożarowego
2. Udział w likwidacji powstałego pożaru
3. Współdziałanie ze strażą pożarną
4. Czynności po zakończeniu akcji ratunkowo-gaśniczej.

VIII. **Postanowienia końcowe.**

1. Podstawy prawne postanowień zawartych w instrukcji
2. Sankcje karne w stosunku do winnych nieprzestrzegania przepisów przeciwpożarowych.

Warunki prenumeraty — Zamówienia na prenumeratę tylko roczną niniejszego dwumiesięcznika należy kierować pod adresem: „Związek Ochotniczych Straży Pożarnych, Wydział Wydawniczy, Warszawa, ul. Słowackiego 52/54", z jednoczesnym dokonaniem wpłaty zł 24 — do Narodowego Banku Polskiego, X Oddział Miejski w Warszawie, konto Nr 1543-9-175, zaznaczając cel wpłaty. W zamówieniu należy podać dokładny adres wysyłkowy.

Wydaje — Związek Ochotniczych Straży Pożarnych, W-wa, ul. Słowackiego 52/54.

Druk. MSW — 1023-61